

Innspill til Musikkutvalget fra Employ

Employ ønsker å gi innspill til Musikkutvalget om hvordan samdrift kan bidra til å forbedre livene og arbeidsvilkårene for selvstendige musikere i Norge. Hvordan kjennskap til og bruk av samdrift, kan bidra til å nå regjeringens mål om å gi folk tilgang til kunst og kultur, uavhengig av hvem de er og hvor de bor. Og hvordan samdrift kan bidra til å nå regjeringens mål for utredningen musikkutvalget nå er i gang med å gjøre, som er å bedre vilkårene for musikkvirksomhet, effektiv bruk av ressurser og fortsatt levende musikkliv i hele landet.

Employ Kultur AS er en del av Employ-fellesskapet. Dette er en gruppe ansatteide samdriftsselskaper som driftes etter Employ-modellen. Selskapet er en av de 40 største kulturvirksomhetene i Norge som er registrert som virksomhet innen underholdning og arrangørtjenester. I Employ Kultur AS er vi for tiden over 170 ansatte innen musikk- og kulturfeltet, og sammen har våre ansatte en omsetning på over 90 millioner.

Employ har utviklet en unik, skalerbar og bærekraftig samdriftsmodell for frilansere og selvstendig næringsdrivende som søker frihet kombinert med trygghet og fellesskap, organisert i samdriftsselskaper som eies og styres av de ansatte selv. Med denne modellen oppnår vi at den enkelte kan fokusere og bruke mer tid på å utøve faget man brenner for og mindre tid på regnskap og administrasjon. Målet er ikke profittmaksimering, men å gjøre de ansattes liv tryggere og enklere. Vi er nå inne i vårt andre tiår i drift og i 2024 har vi, sammen med GramArt, stiftet Artistfellesskapet, som også er et samdriftsselskap driftet etter Employ-modellen.

Med bakgrunn i vårt innspill anbefaler vi følgende konkrete tiltak i arbeidet med å imøtekomme regjeringens mål:

- **Mer kunnskap om hvordan selvstendig næringsdrivende bør organisere seg**
- **Tidsbegrenset prosjekttilskudd til igangsettelse av samdrift for flere og prøveprosjekt for bærekraftig avlønning**
- **Undersøkelse av samfunnsnytte ved bistand til optimal organisering for selvstendig næringsdrivende**

Hva samdrift etter Employ-modellen er, og betydningen for selvstendige musikere

I Employ-modellen er den viktigste oppgaven å ivareta de ansattes interesser og bidra til å gjøre de ansattes liv tryggere og enklere. Modellens hovedlinjer kan kort beskrives slik:

1. **Samdrift:** Gi selvstendige de samme sosiale rettighetene som «ordinære arbeidstakere», og en rettferdig og solidarisk fordeling av risiko og kostnader.
2. **Ansatte prioriteres:** Den enkelte ansatte skal ivaretas på best mulig måte i fellesskapet.
3. **Lavprofitt:** Maksimalt 2% på bunnlinjen (de ansatte bestemmer hvordan overskudd disponeres).

Vi vil hevde at Employ-modellen er den tryggeste og beste løsningen for organisering av selvstendig næringsdrivende. Fordelene er mange:

- **Samdrift gir rettigheter som ansatt og tilhørighet til et større fellesskap:** Gjennom samdrift,

skapt av og for selvstendige, hvor man i stedet for å være eier og/eller ansatt i hvert sitt enkeltpersonforetak, AS med eier som eneste ansatt («meg selv AS») eller andre selskapsformer, er man i stedet ansatt i en stor samdrift og er en del av et større fellesskap. Dette gir oss en rekke rettigheter som ansatte på samme nivå som andre «ordinære arbeidstakere».

- **Et større fellesskap gir stordriftsfordeler og større sikkerhet:**

I Employ-modellen går vi som er ansatt i fellesskap sammen om kostnader til regnskap, forsikringer, sykepenger og omsorgspenger, administrasjon osv. som vi ellers måtte ha tatt hver for oss. Administrasjonen tar seg av det praktiske knyttet til oppfølging, regnskap, lønn, forsikringer, arbeidsgiveravgift, skatt, pensjon og feriepenger osv. Forsikringene og pensjonsordningene er ordninger som mange av oss ikke ville hatt ellers. Administrasjonens hovedoppgave er som nevnt å ivareta oss ansatte på best mulig måte. Og siden Employ har flere løsninger som passer til ulike situasjoner som selvstendig næringsdrivende, får vi også tilpassede råd fra administrasjonen om hva som er smart organisering for akkurat vår situasjon.

- **Praktisk håndtering av hver vår avdeling og lønn:**

Rent praktisk løser vi det slik at hver ansatt har hvert sitt avdelingsregnskap i samdriftsselskapet. Her inngår inntekter fra kunder og oppdragsgivere, våre egne kostnader, og felleskostnader i samdriften som nevnt i avsnittet over. Resultatet på egen avdeling er grunnlaget for lønnen vi tar ut.

- **Økonomisk stabilitet og mer «normale liv»:**

Gjennom å være ansatt i et stort samdriftsselskap kan vi leve mer «normale liv» selv om vi har valgt litt annerledes yrkesvei.

- Vi slipper å bekymre oss for forskuddsskatt, restskatt, arbeidsgiveravgift og merverdiavgift, og være usikre på om vi kan bruke av pengene vi har på konto. Som ansatte kan vi konsentrere oss om å få skattekortet til å bli riktig ved nyttår, som andre ansatte. Vi kan gå i banken og søke om lån, og bli vurdert som vanlige arbeidstakere med normal skattemelding og lønns slipper.
- Vi har også mulighet for gjennomsnittslønn, som gir en jevnere inntekt. Dette er spesielt gunstig når man har store inntektsvariasjoner gjennom et år, da det kan få store konsekvenser for muligheten for å ta opp f.eks. boliglån, og sosiale rettigheter i forbindelse med sykdom, foreldrepermisjon og lignende.
- Blir vi syke, eller om noen av oss skal bli foreldre, så har vi det også som «alle andre» som er ansatt, og slipper å finne ut av et komplisert system som selvstendig næringsdrivende helt alene i møte med NAV.

- **Hjelp når vi trenger det av folk vi vet vil vårt beste:**

- Lurer vi på noe så spør vi administrasjonen vår. De hjelper oss, og vi har stor tillit til at de har våre interesser i fokus (i siste medarbeiderundersøkelse oppgir 92 % en score på 8 av 10 eller høyere).

- **Vi kan ha fokus på det vi er best til:**

Som musikere ansatt i samdriftsselskap kan vi fokusere fullt ut på musikk og kultur, det vi brenner for og er best på.

- **Rettighetene våre overfor oppdragsgivere er like gode som før:**

Skulle noen av oss ønske å bli direkte ansatt hos en av våre oppdragsgivere, er alle våre rettigheter til dette ivaretatt, selv om vi har trygge rammer i samdriftsselskapet. Selskapet har ikke som noe

selvstendig mål å beholde oss som ansatte, men er opptatt av at våre interesser er ivaretatt.

Noen lurer på hva som er haken ved Employ-modellen, da mange synes det virker litt for godt til å være sant. Sammenlignet med å være selvstendig næringsdrivende eller frilanser er det ingen hake. Men vi må ofte minne om at man fortsatt må ha oppdrag, slik man også må som selvstendig næringsdrivende i alle andre selskapsformer. Forskjellen er at som ansatt i et samdriftsselskap, inngår man en oppdragsavtale på vegne av selskapet, i stedet for seg selv, overfor oppdragsgiveren.

Etter mer enn 10 år med Employ-modellen er erfaringene veldig gode, og de ansatte uttrykker at de er svært godt fornøyd med løsningen:

I årets medarbeiderundersøkelse gir halvparten av ansatte som har svart, en score på 10 av 10 på spørsmålet om hvor fornøyd de er med deres ansettelse i Employ Kultur. Det er ingen som gir under 5 av 10 i score, og ca. 90% gir en score fra 8 av 10 eller høyere.

Å være ansatt gjennom Employ-modellen sammenlignet med tradisjonelle løsninger

Nesten 80 % av selvstendig næringsdrivende musikere er organisert som enkeltpersonforetak. Rapporten «[Selvstendig næringsdrivende – skatt og sosiale rettigheter](#)» fra Oslo Economics, påpeker at for en svært stor andel er dette en dyrere og dårligere løsning, og at man oppnår vesentlig bedre sosiale rettigheter og svært ofte også lavere skattebelastning gjennom å ha lønnsinntekt som ansatt, enn næringsinntekt gjennom enkeltpersonforetak.

Som selvstendig næringsdrivende sitter man med mesteparten av ansvaret selv, og man må ha kompetanse og oversikt på mange områder for å kunne ta gode valg. Som selvstendig næringsdrivende må man:

- Velge organisasjonsform for seg selv og vite hvordan dette valget påvirker sosiale rettigheter, rapporteringskrav og ansvar hvis noe skulle gå galt.
- Ha oversikt over og skaffe de forsikringene man bør ha, da man ikke er dekket ved sykdom og yrkesskade på samme måte som ansatte.
- Vite om at man selv bør ivareta egen pensjonssparing utover alderspensjon fra folketrygden, og håndtere denne sparingen.
- Vite hvordan man kan organisere seg så smart som mulig, for å kunne bruke mest mulig tid på verdiskapende arbeid.
- Selv sette av penger til ferie.
- Selv håndtere eller betale for at andre bistår med forskuddsskatt, skattetrekk, restskatt, regnskap, rapportering, arbeidsgiveravgift, fakturering, betalingsoppfølging, merverdiavgift, finans, søknader ved sykepenger, dagpenger, foreldrepenger, omsorgspenger, yrkesskade, juridiske temaer, kompetanseutvikling, dekke informasjonsbehov, dokumentasjon overfor bank ved behov i privatøkonomien, sosialt fellesskap osv.
- Sette seg inn i og ha kunnskap om det juridiske knyttet til klassifisering (arbeidstaker, innleie, entreprise) slik at man kan kjenne igjen hvilke plikter og rettigheter man har.

Bortsett fra deler av det første punktet over, er det ingen av de andre punktene som handler om

musikkutøvelse. Flere rapporter påpeker at mange selvstendige opplever å bruke unødvendig mye tid på administrasjon, og dette kan oppleves som sløsing av ressurser.

Samdrift etter Employ-modellen gir bedre arbeidsvilkår som ansatt med lønnsinntekt, større trygghet, bedre og gunstigere arbeidsfordeling og bedre sosiale rettigheter enn tradisjonelle løsninger, hvor man typisk er selvstendig næringsdrivende gjennom enkeltpersonforetak. Administrasjonen sørger for å ivareta alle punkter i listen over, med unntak av selve musikkutøvelsen.

Employ-modellens rolle i Musikkutvalgets oppdrag

Samdrift som beste løsning:

Employ-modellen passer godt inn i Musikkutvalgets oppdrag. Ved å samle mange selvstendige musikere, med både stor, medium og liten oppdragsmengde, under felles samdriftsselskaper, gir man dem en sterkere stemme og tilgang til bedre rettigheter.

Samdrift er en bærekraftig løsning:

Samling av mange selvstendige under felles samdrift legger også til rette for mer effektiv og direkte støtte til det brede musikkfeltet. Samdrift bør få større anerkjennelse som en foretaksform for selvstendige næringsdrivende. Dette er en bærekraftig løsning som kan forbedres og oppskaleres med offentlig finansiering, men som ikke er avhengig av driftstilskudd når nye virksomheter er ferdig etablert og har oppnådd tilstrekkelig størrelse

Mange utredninger (Både [kunstens autonomi og økonomi](#), [Frilansere - frihet og frykt](#), [Selvstendig næringsdrivende - skatt og sosiale rettigheter](#)) har påpekt at samdrift / samvirke er løsninger som man burde bruke bedre og i større grad.

I Sverige er selskapet [Coompanion](#) etablert med formål om å fremme samarbeidende entreprenørskap – entreprenørskap som foregår på like vilkår, hvor eierskap og styring foregår demokratisk og hvor bærekraft både fra et sosialt, økonomisk og miljømessig perspektiv ivaretas. Selskapet har sitt mandat fra den svenske regjeringen og er finansiert av stat, kommuner, regioner og andre aktører. Coompanion beskriver at *“samvirkebedrifter kombinerer deltakelse og demokrati med næringsutvikling og samfunnsnytte. Det er en forretningsmodell som kan forandre verden – og det gjør den! Vi arbeider for en likeverdig og demokratisk samfunnsutvikling gjennom entreprenørskap preget av bærekraft og samarbeid.”*

Samdrift og samvirke - er det forskjell og har det betydning?

Når man i det daglige snakker om samdrift, er man gjerne mest kjent med selskapsformen samvirke (SA) som reguleres av samvirkeloven. I Norge er samvirke en egen selskapsform, men i andre land er det mer vanlig å drive under ulike foretaksformer, hvor [samvirkeprinsippene](#) er nedfelt i vedtekter.

Samvirkeprinsippene kan brukes av alle typer selskapsformer, og er internasjonalt anerkjente prinsipper vedtatt av International Co-operative Alliance (ICA) i 1995.

Samvirkeprinsippene handler kort oppsummert om følgende punkter:

- Frivillig og åpent medlemskap
- Demokratisk medlemskontroll
- Medlemmets økonomiske deltakelse
- Selvstyre og uavhengighet
- Utdanning, opplæring og informasjon
- Samvirke mellom samvirkeforetak
- Samfunnsansvar

Så mens samvirke (SA) er en selskapsform i Norge, er det også mulig å drive med samdrift i andre selskapsformer. I Employ har vi valgt aksjeselskap, siden dette er den vanligste og mest anerkjente formen, og modellen vår bygger på samvirkeprinsippene. Samdriftsselskaper etter Employ-modellen kan også settes opp i andre selskapsformer (SA, stiftelse osv) enn aksjeselskap, og fortsatt driftes etter de samme prinsippene.

Tilskuddsordninger

- **Tilskuddsordninger - vanskelig å finne ut av i dag, og ofte rettet mot større aktører:**
Det finnes en rekke tilskuddsordninger, aktører og organisasjoner i Norge. Dette kan være utfordrende for den enkelte å forholde seg til og finne ut av. Mange ordninger er rettet mot godt etablerte og større musikkaktører. Det er bra, men regjeringens mål om å gi folk tilgang til kunst og kultur, uavhengig av hvem de er og hvor de bor, og bedre vilkår for musikkvirksomhet og fortsatt levende musikkliv i hele landet, oppnås ikke av få aktører, men er avhengig av mange. Det er interessant å finne mer ut av hva samfunnet er best tjent med knyttet til fordeling av fokus på bistand til de store innen musikklivet versus de mange små.
- **Employ-modellen kan gjennom tilskudd bidra til å legge til rette for effektive ordninger for bærekraftig avlønning:**
Samdrift etter Employ-modellen legger til rette for enklere og tryggere liv til mange, og kan fungere uavhengig av størrelse på den enkeltes inntektsnivå, oppdragsmengde, erfaring i bransjen og størrelse på offentlige tilskudd. Modellen åpner opp for muligheten for effektiv og praktisk håndtering av offentlige ordninger som kan tilrettelegge for bærekraftig avlønning til selvstendige, som er ansatt i samdrift og som ikke oppnår bærekraftig avlønning selv i en periode.

Samling av informasjon gjør det enklere for de selvstendige

Å legge til rette for flere samdriftsselskaper for musikkfeltet, hvor den enkelte samlet kan finne informasjon og få hjelp i ulike deler av eget privat- og yrkesliv, ville gjort det enklere og bedre for svært mange. Det må være et mål å gjøre livene til de som ønsker å være selvstendig næringsdrivende musikere så enkelt, produktivt og trygt som mulig. Dette er mulig å oppnå på relativt kort sikt ved å bidra til at mange flere selvstendige får hjelp til å etablere seg i samdriftsselskaper.

Rettighetene hos selvstendige bør ivaretas i dag, samtidig som det jobbes med klassifiseringsspørsmål:

Vi er tilhengere av at man i Norge som hovedregel skal ansettes direkte i virksomheten hvor man utfører arbeidet. Likevel er det behov for ulike måter å både selge og kjøpe tjenester/arbeidskraft på. Det er ikke alltid slik at de som skal levere tjenestene sine/sin arbeidskraft/sine ferdigheter, er best tjent med å bli direkte ansatt i korte perioder gjennom et år, da dette påvirker f.eks. sykepengerrettighetene negativt ved opphold mellom arbeidsforhold. Det er viktig at man jobber for å ivareta de som i dag er selvstendig næringsdrivende som burde være ansatt, og samtidig ivareta alle selvstendig næringsdrivende, uavhengig av klassifisering, på best mulig måte innenfor det regelverket som finnes. Arbeidsgivere bør ikke kunne omgå sitt arbeidsgiveransvar ved å inngå uriktige oppdragsavtaler. Samtidig bør vi ikke miste fokus på hva som vil være det beste for den enkelte selvstendig næringsdrivende .

Samdrift av selvstendige bør styrkes:

I veilederen om reglene for innleie av arbeidskraft i Norge som ble utgitt i 2023, er det en oversikt over noen eksempler på kontraktsformer som Arbeids- og inkluderingsdepartementet skriver at ikke skal regnes som innleie. Her står det blant annet følgende: *“Kjøp av tjenester fra en virksomhet som består av kun én person (enkeltpersonforetak eller selskap hvor eieren er eneste ansatt) vil heller ikke anses som innleie*

etter arbeidsmiljøloven.”

Etter endringene i arbeidsmiljøloven og veilederen som kom ut i 2023 rapporteres det at noen bedrifter nå krever at avtale må inngås med selvstendige gjennom ENK eller «meg selv AS», i stedet for et samdriftsselskap. Vi opplever at bakgrunnen for at dette kreves er at oppdragsgiveren har oppfattet at det er et unntak for innleie fra ENK eller «meg selv AS», og vi antar at dette skyldes ordlyden i veilederen.

Dette er uheldig for den selvstendig næringsdrivende, da det gir en større administrativ byrde og dårligere rettigheter. Dette gjør oppdragsgivere sterkere, og muligheten for å omgå et mulig arbeidsgiveransvar større, da oppdragstaker ikke har anledning til å få veiledning på samme måte som gjennom et større fellesskap.

Dessverre ser vi av og til tilfeller av at det kan være oppdragsgivere som ønsker å bruke samdriftsselskaper til å omgå sitt arbeidsgiveransvar. Dette er noe vi har stort fokus på, som den selvstendige ofte ikke ville hatt kapasitet eller kompetanse til å vurdere på egenhånd.

Vi mener at selvstendig næringsdrivende ikke bør bli straffet for å organisere virksomheten sin smart, effektivt og så trygt som mulig i samdrift med andre, da denne måten å organisere seg på frigir mer tid til tjenesteyting og verdiskaping. Dette mener vi bidrar til større samfunnsnytte både for individ og samfunn. Samdrift etter Employ-modellen bør derfor gis samme type “forenklinger” som eventuelt gis til de som velger å stå alene i hvert sitt ENK eller AS.

Samdrift blant selvstendige kan også gjøre det tryggere og enklere for reelle oppdragsgivere:

De aller fleste aktørene vi møter ønsker å opptre ryddig. På grunn av lovendringene som har kommet, rapporterer nå flere om usikkerhet med tanke på hva som er lovlig og riktig. Frykten for å gjøre noe feil kan i enkelte tilfeller føre til at aktiviteten blir lavere enn den ellers ville vært, noe alle parter taper på.

Samdrift etter Employ-modellen kan også gjøre det tryggere og enklere for oppdragsgivere. En profesjonell administrasjon kan bidra med informasjon og rådgivning i forkant. Og dersom et oppdrag allikevel skulle bli feilklassifisert, så er allerede feriepenger, pensjon og arbeidsgiveravgift ivaretatt. Da begrenses solidaransvaret til oppdragsgiveren.

Anbefaling av tiltak

I Employ er vi opptatt av at selvstendige skal ha en så enkel hverdag som mulig, med best mulig rettigheter, og med lavest mulig administrativ byrde.

Vi anbefaler følgende konkrete tiltak til Musikkutvalget i arbeidet med å imøtekomme regjeringens mål med utredningen knyttet til å bedre vilkårene for musikkvirksomhet, effektiv bruk av ressurser og et fortsatt levende musikkliv i hele landet:

Estimat	Tiltak (parallell gjennomføring anbefales og er mulig)
1-2 MNOK	Mer kunnskap om hvordan selvstendig næringsdrivende bør organisere seg Kunnskapen om ulike (kombinasjoner av) løsninger – særlig knyttet til samdrift / samvirke – erfarer vi fremdeles som svært mangelfull, med den konsekvens at tusenvis av selvstendige er suboptimalt organisert. Vi foreslår derfor at det bestilles en særskilt rapport på dette. Resultatene fra denne kan gjerne også tilgjengeliggjøres i en digital veileder, som

	beskriver hvordan ulike (kombinasjoner av) løsninger påvirker livet til den enkelte selvstendig næringsdrivende knyttet til både pris og kvalitet.
3-6 MNOK	Tidsbegrenset prosjektilskudd til igangsettelse av samdrift for flere og prøveprosjekt for bærekraftig avlønning: Vi anbefaler et tidsbegrenset prosjektilskudd for å etablere flere samdriftsselskaper som kan eies og styres av de selvstendig næringsdrivende selv, i tråd med samvirkeprinsippene. Dette tror vi er spesielt viktig innen musikklivet, hvor vi vet at allfor mange er organisert som enkeltpersonforetak. Vi anbefaler at det samtidig gjennomføres et prøveprosjekt hvor offentlig støtte bidrar til bærekraftig avlønning for de som midlertidig ikke oppnår dette selv, og som er med i en virksomhet som har fått prosjektilskudd. Dette vil forbedre vilkårene for selvstendig næringsdrivende og støtte regjeringens mål.
1-2 MNOK	Undersøkelse av samfunnsnytte ved bistand til optimal organisering for selvstendig næringsdrivende: Vi anbefaler at det undersøkes hvor mye samfunnet får igjen per krone investert i å hjelpe selvstendig næringsdrivende til optimal organisering innenfor eksisterende lov- og avtaleverk. Vi anbefaler også at følgende hypotese undersøkes uavhengig av innføring av prosjektilskudd nevnt over: <i>“Organisering av virksomhet med flere selvstendig næringsdrivende i tråd med samdriftsprinsippene, er en form for organisering som er samfunnsøkonomisk lønnsom på makro- og mikronivå, som med tilstrekkelig skala er bærekraftig uten å være avhengig av driftstilskudd, og som vil gi tryggere og bedre rammer for mange aktører, innenfor eksisterende rammeverk.”</i> Dersom hypotesen bekreftes, anbefaler vi at det vurderes innført en fast ordning for etableringstilskudd til oppstart av slike virksomheter.

Vi ser frem til muligheten til å diskutere dette videre med Musikkutvalget og hvordan Employ kan bidra til et rikere og mer bærekraftig musikkliv i Norge. Vi er tilgjengelige for videre arbeid og dialog, og gleder oss til å høre fra Musikkutvalget om dette er ønskelig.

.....

Med vennlig hilsen

Employ

Karl-Dag Kjosavik

Daglig leder

Monica Rundhaug

Administrasjonsleder